

Euthanasie bij dementie? Dat beslis je tijdig

In het debat over euthanasie mogen we volgens **Luc Bonneux** niet vergeten dat er bij dementerenden, vaker dan gedacht, nog sprake is van wilsbekwaamheid.



LUC BONNEUX

Wie? Dokter, werkt als verpleeghuisarts in Nederland.

Wat? Zelfs als er wetgeving over bestaat, zoals in Nederland, komt euthanasie bij gevorderde dementie zelden voor.

Er staat nergens in de Belgische wetgeving dat je ‘bij je volle verstand’ moet zijn om euthanasie te verkrijgen (*DS 31 oktober*). Er staat dat je wilsbekwaam moet zijn. Dat is heel wat anders. Dementie treedt zelden op als een bliksemschicht op een heldere avond. Het verloop doet zich doorgaans over meerdere jaren voor.

Het is niet omdat je geheugen niet meer functioneert, dat je de gevolgen van je daden niet meer kan overzien. De meerderheid van mijn demente patiënten is wilsbekwaam. Eén van de problemen bij de vraag om een wet die euthanasie bij dementie regelt, is dat mensen (en zelfs artsen) weinig ervaring hebben met dementie en dit gelijkschakelen met een vergevorderde vorm ervan.

De overgrote meerderheid van dementie treedt op door veroudering. Vaak is een natuurlijke dood ons genadig, voor ons brein het geheel begeeft.

De demente mens zelf lijdt zelden ernstig. Het zijn de nabestaanden die lijden onder de toestand

Ik zorg dagelijks voor een honderdtal demente patiënten, verspreid over een aantal verpleeghuizen. Ik heb maar zeer zelden het gevoel dat euthanasie de enige oplossing is om het lijden van een demente mens te stoppen. Het kan, omdat mensen met dementie bijvoorbeeld ook kanker kunnen krijgen, maar het gebeurt zelden. In de zorg voor ouderen is het vaak de familie die van alles wil. Vaak om het leven te verlengen, soms om het te bekorten. De vraag om euthanasie bij mensen met gevorderde dementie is me nog nooit gesteld door de zorgverleners, steeds door de familie.

Nederland heeft een wet die euthanasie bij gevorderde dementie toestaat, als er een bij wilsbekwaamheid schriftelijk neergelegde wens bestaat. Dat komt zelden voor. In 2017 werd euthanasie bij gevorderde dementie driemaal uitgevoerd, in 2018 tweemaal.

De reden hiervoor is eenvoudig. Bij een goed geplande en goed uitgevoerde euthanasie, volgens de criteria van deze mooie wet, schenk je iemand een waardig einde. Maar een wilsonbekwame persoon die niet weet wat er met hem of haar gebeurt: die maak je van kant. Je verdooft de betrokkene, al dan niet met enig geweld, en maakt hem of haar vervolgens af met een spuitje. Zoals een veearts doet met een zieke kat.

De demente mens zelf lijdt zelden ernstig. Het zijn de nabestaanden die lijden onder de toestand. Ik weet waar ik over praat: een wet die euthanasie bij wilsonbekwame mensen met dementie toestaat, schept een bijzonder emotioneel conflict tussen de familie, die het niet langer kan aanzien, en de arts, die geen veeartsenij ambieert.

Euthanasie bij dementie bij bewaarde wilsbekwaamheid gebeurt vaker in Nederland. In 2017 en 2018 waren er respectievelijk 166 en 144 aanmeldingen, door nog wilsbekwame mensen. Een paar waren patiënten van mij.

Ik herinner me een 96-jarige dame, feministe van het allereerste uur. Ze was soms verward, ik hield haar wens af. Maar op een dag greep ze me beet, wees naar een dame met een pop wiegend in haar armen en een bevroren dwanglach op het gezicht. Ze vroeg: 'Wil je echt dat ik zo word?' Ze heeft op eigen wens de gifbeker gedronken. Ontremd door de gifbeker vertelde ze honderduit over haar jeugd in Java, vrolijk en gelukkig. Ik ging licht als een veertje naar huis. Als arts is euthanasie enkel doenlijk als je beseft het goede en juiste te hebben gedaan.

Ik begeleid veel dementerende mensen die de wens tot euthanasie hebben geuit. Ik maak een geschreven verklaring, ik kom er geregeld op terug, zolang dat nog zin heeft. Maar ofwel doen ze het dadelijk, ofwel doen ze het nooit. Hoe zeker zijn we dat ze later toch willen gedood worden?

Als mijn prachtige brein na lange jaren trouwe dienst begint te haperen, wil ik wilsbekwaam dit tranendal verlaten. De dis van mijn leven is rijk geweest: die allerlaatste kruimeltjes kan ik laten liggen. Euthanasie bij dementie: dat beslis je tijdig, bij bewaarde wilsbekwaamheid. Neem een voorbeeld aan Hugo Claus. Blijf niet plakken als het feest over is, graai niet naar de allerlaatste kruimels. Een goede gast weet wanneer het tijd is om op te staan en naar huis te gaan.